

הפוליפוניה החדשה

בקובץ "סיפורים לנסיעות קצרות" של אגור שיף

פרופ' עוזר: אימאן לפתה עזיז

מחלקת השפה העברית/ פקולטת השפות

אוניברסיטת בגדאד

البوليفونية الجديدة

في المجموعة القصصية "قصص لرحلات قصيرة" للمقاص اكور شيف

الاستاذ المساعد: ايمان لفته عزيز

قسم اللغة العبرية كلية اللغات جامعة بغداد

The New polyphony

In the Collection of Stories Entitled "Stories for Short Trips" by Agur Schiff

By Asst. Prof. Iman lafta Azeez

Department of Hebrew, College of Languages University of Baghdad

doi 10.58564/MABDAA.62.2.2023.593

الملخص باللغة العربية

اهتم الناقد والمنظر الروسي الكبير ميخائيل باختين بالكلمة والحوارية واشتق مصطلح البوليفونية في عالم الادب، وتعني تعدد الاصوات في النص النثري، ويلحق تعدد الاصوات تعدد الاساليب اللغوية. احتوت المجموعة القصصية "قصص لرحلات قصيرة" للأديب والفنان العبري اكور شيف على تعدد للاصوات وتباين للإيديولوجيات واختلاف في الادراك الفكري للشخصيات التي تكاد لا تسمع لبعضها البعض. وجاء الصراع الداخلي على شكل مونولوج للشخصيات حيث القى فيه الضوء على تناقض النفس البشرية في الواقع، فعكس الخطاب الادبي في النصوص حالة من الغربة التي يعيشها الفرد في ذلك المجتمع في وقته. اختار شيف شكل القصة القصيرة والأقصوة ليكشف عن اكبر عدد من الحالات والأحداث للإنسان في ازمة اتخاذ القرار ونقطة التحول التي لم تسبق التخطيط لها في بوليفونية جديدة وثقت ذلك بلغة تقريرية لحيادية الوصف، ولغة شعرية في القصة الرومانسية، ولغة اجنبية لشخص من ثقافات متعددة، ولغة ايديولوجية وثقت تصورات مجتمعية ولغة ساخرة عبرت عن الطابع البشرية. ولأنها قصص واقعية تكاد لا تخلو من اللكنة الشعبية، تبعاً لأصول الشخصية الجغرافية في نوع من الحوار المراقب ليمزج بين السرد والحوار ويقدم للقارئ نصاً توثيقياً لمجتمعه في نهاية القرن العشرين. كلمات مفتاحية: البوليفونية، قصص لرحلات قصيرة، اكور شيف

Abstract

Mikhail Bakhtine, a well-known Russian critic and theorist was interested in the word and dialogism and thus, the term polyphony was introduced in the world of literature. Polyphony refers to the numeration of voices (speakers) in the prose text which led to the numeration of language techniques. The collection of stories called "Stories for Short Trips" by Agur Schiff – a Hebrew artist and writer, contained a numeration of voices, diversity of ideologies and a different intellectual awareness of the characters who often listen to each other. The inner conflict was presented in the form of character monologue which shed light on the contradiction of human soul in the world of reality. Therefore, in the text the literary speech reflected the state of alienation which was experienced by the individual in that society at that time Schiff chose the story and short story to present the biggest number of the cases and incidents of man in the light of the crisis of decision making. It

was an unplanned turning point in the new polyphony which used reporting language for objective documentation, a poetic language in the romantic story, a foreign language for people of different cultural backgrounds, an ideological language to document societal perspectives and a language of satire to portray human nature. Since they are realistic stories, they are rich of regional dialects depending on the where the character is from in a kind of carefully chosen dialogue so that both narration and dialogism are well mixed.

Keywords: polyphony. Agur Schiff. Stories for Short Trips

המבקר והתיאוריקן הרוסי הגדול מיכאל בחטין התעניין במילה והדיאלוג והמציא מונח הפוליפוניה בתחום הספרות שמשמעותו רב קולות בטקסט הפרוזה וכמובן רב קולות מהייב רב סגנונות לשוניים, הקובץ "סיפורים לנסיעות קצרות" של הסופר והאומן העברי אגור שיף כולל רב קולות ואידאולוגיות מגוונות והכרות רעיוניות שונות לדמויות שאינהן מקשיבות לאחרים, המונולוג היה מאבק פנימי שפך אור על הסתירה של הנפש האנושית במציאות, גם היה בטקסטים שיח ספרותי הבהיר מצב הניכור שחיי בו את הפרט בחברה הזו בזמנו דיאז, שיף בחר סוג הסיפור הקצר וקצרצר לגלות רב מצבים ואירועים לבנאדם במשבר החלטה ונקודת מפנה לא היתה בכוונה מתחילה לצורה פוליפונית חדשה תיעודית בשפה הצהרית בשביל ניטרליות התיאור, שפה פואטית בסיפור הרומנטי, השתמש בביטויים לועזיים לדמויות מרב תרבויות, שפה אידאולוגית תיעדה תפיסות חברתיות ושפת הומור מבטאת הטבע האנושי, גם הם סיפורים ריאליסטיים כוללים ניב עממי בגלל את השורשים הגיאוגרפיים, וכל האלה היו בדיאלוג הצופה במזוג בין הנארטיב לבין הדיאלוג ומציג לקורא טקסט תיעודי לחברתו בסוף המאה העשרים.

מילות מפתח: הפוליפוניה, סיפורים לנסיעות קצרות, אגור שיף

מבוא

מהעשור השני של המאה העשרים העריץ הפילוסוף הרוסי ומבקר הספרות מיכאל בחטין (1895-1975) ברומנים של הסופר הגדול פיודור דוסטויבסקי (1828-1881) והעיר רב הקולות, הדיאלוג, תוכנים מגוונים ועלילות קומפוזיציוניות ייחודיות, המונולוג של הדמות, טיפוס הדיבור והשיח הסיפורי של הרומנים, ייסד בחטין כתוצאה לקריאתו אז מונח חדש שהוא "הפוליפוניה" או רב הקולות שכולל טקסטים פותחים לרב רעיונות, שינוי חזיונות, עצמאות הדמויות, קונפליקט האידאולוגיות השונות, ויותר על כל האלה הקולות היו שווים בכוח הנוכחות, הוא התעניין בדמות, ההכרה, הרעיון ואינו שוכח את פואטיקה של הטקסטים. התעניינות בחטין באה בצורת ותוכן היצירה פוליפוניה ופואטיקה- כי העבודה הספרותית נחוצה לשיח מביע אותו וצורה מתאימה את השיח שלה, בחטין נשפע מאוד מכתבותיו של דוסטויבסקי והשפיע בסופרים ומבקרים בכל העולם קרוב מאה שנה.

מטרת המחקר

המחקר הזה מנסה לחשוף המרחקים של קובץ סיפורים "סיפורים לנסיעות קצרות" של הסופר והאומן העברי אגור שיף, גם השפך האור על קבוצת נקודות מבט בין אנשים שונים מדברים ואינם שומעים איש לאיש.

שאלות המחקר

- 1- מה הפוליפוניה של אגור?
- 2- למה השתמש שיף בפוליפוניה?
- 3- מה המטרה מהפוליפוניה שלו?
- 4- למה הוא הבחיר סוג הסיפור הקצר והקצרצר לשיח שלו?
- 5- מה השיח בסיפורים אלה?
- 6- מה השפעת התמחות שיף -אומן האנימציה, איור והדפס אמנותי- על היצירה הספרותית הזאת?
- 7- ונוסף לכך ישנן נקודות אור יפות ביצירה הן פילוסופיות וגם היומנסטיות אני אנסה לגילוי אותן בעיון הזה.

חשיבות המחקר

חשיבות המחקר נובעת בהשקפת האור על קובץ הזה בשלוש צירים בולטים, הם ציר רב הקולות שהבחינה את הפוליפוניה ואני כניתי אותו בדו-שיח של חרישים כי בסיפורים אף אחד לו שומע את השני, וציר הדיאלוג הפנימי של הדמויות ביצירה שהייתה לרוב חרדה ולא (, ציר של השיח האבוד בין הדמויות ומצב unfinished character יציבה להחלטה ברורה או כמו קורא בפוליפוניה הדמות הלא גמורה) הניכור שחושש בו הפרט בחברה, בסוף נוספת נושא הפוליפוניה הלשונית שהפקידה שיף בסיפורים להשלים הצורה והתוכן של הטקסט.

העיונים הקודמים

מחקרים רבים נכתבו בתחום הפוליפוניה ובכל בשפות רב יצירות, אבל לא מצאתי עיונים על הקובץ הזה בספרי השפה העברית וגם חפשתי ברשת האינטרנט וקראתי רק תיאור חצוני לקובץ, אבל לא היה זכר לפוליפוניה בביקור.

שיטת המחקר

הסיפורים בקובץ הם ריאליסטיים ומן עומק החברה סביב הסופר ולכן השיטה המתאימה לעיון הזה היא הניתוח התיאורי עם הראיה החברתית ממספר.

(polyphony הפוליפוניה)

קול, רוב קוליות, שילוב קולות אחדים ביצירה אחת. phone הרבה ו poly פוליפוניה: מילה באה משפה יוונית לעברית ומורכבת מ פוליפוניה: הוא רב קולי, שיש בו קולות אחדים, מקהלה פוליפונית, מוסיקה פוליפונית. פוליפונית: בלשונות העתיקות ריבוי הגאים המסומנים על ידי סימן גרפי אחד, בכתב השומרי העתיק רבה הפוליפוניות (שושן, 1974, עמ' 2044).

המונח פוליפוניה הופיע בספרות לראשונה עם המבקר והפילוסוף הרוסי מיכאל בחטין לתיאור יצירות ספרותיות פרוזיות מאפיינות בריבוי קולות אידאולוגיים מתנגדים, קולות אלה מתכתבים ביניהם ללא תיווכה של רשת עורכת או שופטת, המספר הוא שווה בתוך הקולות העצמאיים ביצירה ואינו מעדיף נקודת מבט זו או אחרת, זאת אומרת, היצירה הפוליפונית הופכת למשחק חופשי של קולות,

ואינם שואפים לסיווג זה- הפוליפוניה מושג מוזיקלי מתאר מרקם מוזיקלי בו מספר קולות עצמאיים נעים זה במקבל זה- היצירה היא ביטוי לאופני שיה טרוגניים שאין עקוב השיח ישנה סגירה בנגוד ישנה זרימת דיאלוגית מתקדמים ביניהם (אנציקלופדיה של הרעיונות/הפוליפוניה 2023).

הפוליפוניה החדשה (התיעודית)

המונח הספרותי פוליפוניה הופיע עם חיבורי בחטין בתחילת המאה העשרים וברבע האחרון של המאה הזאת הופיע סוג יצירה פילופוני חדש עם חלק מהסופרים הבלארוסיים ובעקר ברומן "ארכיפלג גולאג" מאת אלכסנדר סולז'ניצין שמתאר את הגולאג - מערכת מחנה העבודה- הונהג בידי המשטר הסובייטי בכרית המועצות בין השנים (1918- 1956), הרומן פרסם ב1976 ומתאר חוויותיו האישיות של הסופר כאסיר וכ300 אסירים נוספים במחנה העבודה, הוא היה מכתבים על פי ובכתב לאסירים פוליטיים גם כולל שמועות ואמירות בחברה הסובייטית סביב מחנה העבודה, גם ב1977 פרסם רומן פוליפוני תיעודי "אני מהכפר השרוף" לשלושה סופרים בלארוסיים גם הוא היה תיעודים כ 600 ניצולי מוות מהצבא הנאצי במלחמה העולמית השנייה, בשנת 1985 התחילה הסופרת והעיתונאית הבלארוסיית סבטלנה אלכסייביץ' בפרסום רומנים פוליפוניים תיעודיים מתארים סיפורים של אנשים אמיתיים בחברה, אנשים מעצבים את התאריך של המדינה, את האירועים האימתיים ואת הרגשת בן אדם באירועים היסטוריים, היא בחרה קולות היצירה מכל רבדי החברה, ולכן, וועדת נובל נתנה לה הפרס ב2015 לעבודותיה הספרותיות שהצליחה לתת ביטוי אמיתי לרב הקולות האלה והיו יצירותיה תחנה תרבותית חשובה בספרות החדשה, יתר על כן, הסופרת מתעניינת בסגנון והעיצוב הספרותיים וגם שומרת על שפת הדמות ונותנת עיצוב ראליסטי לחיי החברה בתקופה מסוימת (ראה: هوشيار، ٢٠١٦). בקובץ "סיפורים לנסיעות קצרות" הופיע תוכן רב קולות בסגנון הדיאלוגי לדמויות שונות מרבדי החברה בישות מעצבות האירועים והמצבים האנושיים בסוף המאה העשרים כמו תיעודה בפי קולות מתנגדים בכל סיפור מסיפורי הקובץ.

(Agur Schiff אגור שיף)

הסופרים העבריים שכתבו יצירות ספרותיות (פרוזה ושירה) בישות מסוף שנות השמונים של המאה העשרים ועד סיום העשור הראשון של המאה העשרים ואחת מכנים בשם "הקולות החדשות" והם המשמרת הרביעית בספרות העברית (דור הארץ, גל חדש, הגל המפוכח). מהם הצעירים שהם בשנות העשרים ומהם שהתחילו לפרסם בגיל מבוגר יחסית (אורן, 2008) כמו הסופר והאומן אגור שיף שילד בתל אביב לאביו הסופר והעיתונאי מידד שיף בשנת 1955, הוא גדל בצפון העיר וברמת גן, למד שיף באקדמיה לאמנות בלונדון והתמחה שם באנימציה והשתלם גם באקדמיה המלכותית לאמנויות באמסטרדם בטכניקות של איור והדפס אמנותי, התחיל שיף בפעילות הקולנועית וכללה סרטים קצרים בטכניקות מעורבות וגם סרט עלילתי באורך מלא. תחילת יצירותיו הספרותיות הייתה בתחילת שנות התשעים והיו סיפורים קצרים פורסמו במוספי ספרות שונים ובאמצע שנות התשעים פרסם קבוצת סיפורים קצרים הראשונה "חיות מתות ומזג אוויר 1995", ב 2000 פרסם קובץ סיפוריו השני "סיפורים לנסיעות קצרות", עם המאה העשרים ואחד פרסם רומנו הראשון "רגלים רעים 2004", "מה שרציתם 2007", "בחול 2010", "המאחרים 2013", "אלמונית 2017" ("לקסיקון הספרות העברית החדשה, אגור שיף " 2023). רומנו האחרון "אשמתו של פרופסור שיף 2021". זכה שיף בפרס דרקון הכסף בפסטיבל קרקוב לסרטים קצרים ב1981, ופרס הסרט העלילתי הטוב ביותר בפסטיבל הסרטים הבינלאומי חיפה ב1997, ופרס ראש הממשלה לסופרים עבריים ב2009, רומן "המאחרים" היה מועמד ברשימה הקצרה לפרס ספיר 2014 ("ויקיפדיה, אגור שיף " 2023). ההשפעה של כתיבתו כמו הדור שלו היא מהאירועים בשנות התשעים והעשור הראשון בישות: האינתיפאדה, הסכמי אוסלו ורצח ראבין, האלה יצרו שני תגובות מנוגדות: ההתייחסות אליהם מתוך עמדה דיפטיסטית או פוסט- ציונית, או התעלמות מהם במסגרת נטייה אסקפיסטית מהאקטואליה (אורן, 2008). והערת בקריאה כללית לסוג יצירותיו של שיף כי הם מסוג האחר אך הנטייה האסקפיסטית מהאקטואליה הפוליטית ולא מהחיתום החברתי וההומניסטי, זאת אומרת, הוא מתעניין ב"מצב האנושי" בחברה. שיף הסופר מ"הקולות החדשות" ולכן מצאתי בקובצו השנייה "סיפורים לנסיעות קצרות" נושאים מגדריים שונים ומהם מצב הנשים וגורל ההומוסקסואלים, בעלילות סיפוריו יש חומרים ביוגרפיים, אישיים ומשפחתיים, ההשפעה של שלטי התרבות החזותית- קולנועית: קולנוע, הקומיקס והקליפ והטלוויזיה, מלכי האקטואליה: העיתונות והאינטרנט (ראו: אורן, 2008) וזה בטח השפעה גם בהתמחותו ולימודיו שהוא יצר סרטי אנימציה וקולנוע לפני שפנה לעשייה ספרותית (שיף, 2010, עמ' 2). כעת שיף מרצה בכיר במחלקה לאומנויות המסך באקדמיה לאמנות ועיצוב בצלאל בירושלים (שיף, 2010, עמ' 2), שם הוא מנחה סרטי גמר ומלמד כתיבה יצירתית ופיתוח רעיונות קולנועיים ("לקסיקון הספרות העברית החדשה, אגור שיף " 2023).

הפוליפוניה של הקובץ "סיפורים לנסיעות קצרות":

הסופרת אלכסייביץ' אמרה שאין הדבר הראשי בסוג הספרותי הזה הוא לאסוף המידעים, אך, לגילוי אותם בצורה חדשה מנקודת מבט את הדמויות ברגשותן והדגש את הפרטים המדויקים, והווצר פילוסופיה חדשה לאירועים, זה הופכת חיי האנשים לאמנות בפני עצמו. היצירה הפוליפונית אצל אלכסייביץ' היא סוג ספרותי עמוק יותר מהספרות הרגילה לפי דעתה (ראה: هوشيار، ٢٠١٦). לדעתי הסוג הזה הופיע גם עם המהפכה הגדולה לטכנולוגית המידע האורקולית בעולם ובמיוחד שאני הערתי שהסופרת תחילתה בעולם העיתונות ומאמרים תיעודיים באופן דומה לסופר והאומן שיף שתחילתו בעולם האמנות והתעניינות להופעה חדשה והשפעת הדור שלו באמנות פלסטית - ההשפעה שהחילה מאמצע המאה העשרים בספרות העברית והתגוון הייצוגותם של יוצרים ויוצרות עד שבעשר השנים האחרונים של המאה העשרים הגיעה ההשפעה הזאת לתופעה שוטפת בסיפורת, עם רחבת תפוצתה אפשר להוסיף הזיקה האותנטית לעולם האמנות החזותית (הולצמן, 1999, עמ' 169). הקובץ "סיפורים לנסיעות קצרות" הופיע באופן דומה לרומן ראליסטי תיעודי מציג בדיקנות בפי דמויותיו את החברה של הישות בסוף המאה שעברה, הוא כולל 16 סיפורים קצרים וקצרצרים, מצאתי מהם 11 באתר הסופר שיף עצמו והיה קיצור בעטיפת הקובץ כתוב בו: "כשאחד מפגש מישוה באחד מהסיפורים המרחק שלו מנו הרבה פחות בטוח ממה שהוא נדמה, והמקום שהוא מועיד לו תמיד בלתי צפוי: ישנם סוכן ספרים שמוביל בטנדר שלו חזיר שנועד להיות כיבוד במסיבת יום העצמאות, נאהבים בפגישתם השבועית עדים למבצע הצלה המתרחש בלב בים מול המלון בו הם שוהים, צעיר שטוף קנאה מופיע באשון לילה בביתו

של המורה למתמטיקה לסגור עניינים, ארנב שברה מחדרה של זונה אמסטרדמית מפגיש תייר עם בעל שבור לב, ערב הצבעה גורלית, נקלע סגן השר המתלבט לסצנת התאבדות. ריאליזם קשוח מתרגם לשפת סיפור ממצאים מדויקים על המצב (הישראלי-לפי דעתו), שמקורם בעין של אמן ואוזן של משורר, לא מעט ניכור ואבסורד יש ב16 הסיפורים החסכוניים האלה, אבל יותר מזה יש בהם הרבה הומור דק ואנושי ורגעים של חמלה ואהבה". סדרת הסיפורים: "אומרים שג'ימי הקצב הומו", החזיר של חלפון", "הטובע", "אשרי הרחמנים כי הם ירוחמו", "הרצפה החדשה", יש מה לראות", מזוזה", "קילר", מולדת משתנת קירות", "אורן קטן", חתיכת חיים", "חמסה", "ברית", "יד ימין" (בנוסח החדש נקרא "מומנטו"), "איזה מין אמא זאת", "תחזיק את הכלב חזק" (שיף, 2000), באתרו של שיף לא מצאתי הסיפורים (חתיכת חיים, חמסה, ברית, איזה מין אמא זאת, תחזיק את הכלב חזק). המבקר יורם מלצר אומר כי: סיפורי הקבוצה הזאת נטועים במציאות, או במילה אחרת הם מעמקים המצב בחברה, הוא מתאר אותם כסיפורים תיעודיים של הנפש האחרת (אמנות הסיפור הקצרה/עלים, 2002). גם אני ראיתי בהם תיעודים מאומן לעבודת המציאות בישות בסוף המאה שעברה והם תוצאה מאירועים וההתפתחות שהיו אז בעולם ובישות באופן מיוחד.

רב קולות מתנגדים (דו שיח של חירשים)

מונח הפוליפוניה או רב קולות לקח אותו בחטין ממוזיקה, במוזיקה משמעותו מרקם צלצלות שבו מספר קולות עצמאיים נעים במקביל זה לזה, אבל, הפוליפוניה בספרות אינה כמו כך, היא רב קולות שונות ומחלוקת בדעותם ולכל קול ישנו החירות בביטוי עצמו ומרחק לתת מעמד שונה מהקולות האחרים, החשוב בפוליפוניה לא מספרם של הקולות אך מגוונם של הקולות ומה כולל הקול מאידאולוגיה בטקסט (באחתי, 1986, ص 59) זאת אומרת, רב הקולות כוללים אידאולוגיות שונות, כל אחד בחלוקה עם האחר. בסיפור "הטובע" ישנו אירוע טביעה בחוף הים והקול הראשון שהקורא שומע הוא קול המספר שהוא רק מתאר כי המספר ביצירה הפוליפונית הוא קול ניטראלי (ראו: لحميداني, 1991, ص 47) מציג לקורא את הסצינה והדיאלוג בלתי השפעה רגשית, על אף שהסצינה הייתה משפיעה, אך המספר העביר את האירוע באידאולוגית (קול) הניטראלית והדיאלוג (שני הקולות האחרים) היה צונן ואין קשר בדיבור השנים בני השיח:

- "לא, הם לא יצליחו, אמרה קטרינה, "אני מוכנה להתערב איתך שלא" האיש בכתום התלוי על הכבל הסתחרר סביב הטובע. הוא סימן לטייס. אנשים עמדו על הטיילת וסככו בכפות ידיים על עיניהם. מכוניות עצרו. דלתות נפתחו, נוסעים יצאו להביט. היו כאלה שצילמו. אולי תיירים.

זה "אמר טלי. (שיף, 2000)

שלוש קולות בולטים בסיפור הם היו משתלשלים בהופעה ושווים בהבעה, קול המספר, קול קטרינה וקול טלי והם בחזון הפוליפוני שלוש אידאולוגיות שונות משקיפים צד מצדדי החברה או הרחוב בישות, מצב של איש לא שומע לאיש שני, וזאת מה שאמר המבקר מלצר ששיף מעוניין למצב "שאישי אינו מקשיב" לחוסר שימת הלב של בניאדם למה קורה בסביבם (אמנות הסיפור הקצרה/עלים, 2002). אין בסיפור אהדה למקרה בן אדם מאבק נגד המוות, חסר רגשות הקולות מבחין בכלל:

- "אבוד" אמרה קטרינה.

- ראשו של הטובע שקע ולא עלה יותר. האופק חתך את השמש.

- ביום שבת אחד באנו לכאן ואבא קבר את הבקבוק כרגיל. אחר כך הם התחילו הריב. אני לא זוכר למה.... (שיף, 2000)

אירוע הטובע היה ממלא האויר רעש והתעניינות ברחוב וטלי מדבר עם קטרינה על זכרונותיו בילדותו עם הוריו והוא היה גם עם קטרינה במהלך הקשר וקטרינה אבודה כל אהדה עם האירוע, זה הוא סוג של הבעה ליצור פילוסופיה חדשה לאירועים ותצוקה מקדימה והתבוננות לחיי אנשים מעוצבתם את האמנות דרך הפוליפונית החדשה כמו שזכרה אלכסייביץ' על הסוג הספרותי החדש הזה (هوشيار, 2016) אחד מיסודות הפוליפוניה הוא רב הדמויות בעלות הרעיון או אידאולוגיה המתפתחות בטקסט ושוות בזכויות (באחתי, 1986, ص 19), הדמות הפוליפונית משתנה בטקסט וזה מדגיש העצמאית שלה והופכת אותה להיות חיונית, ויתר על כן, היא כוללת רב קריאות ורב פרשנות, גם היא צורה יותר קרובה לרוח העידן (באחתי, 1986, ص 89).

הסיפור "יש מה לראות" בקיצור מציייר נסיעת אוהבים אל אתר היסטורי ודיונהם חסר האהבה וסיום הסיפור בפרידה למרות את כל התחנן של האיש לאהובתו ונסיונו לרצות אותה:

- הייתי עובר לגור כאן אם הייתי יכול.
- רעיון מצוין.
- היית באה לבקר אותי מדי פעם? אמר ניר
- היא לו ענתה
- היית באה לבקר אותי מדי פעם? שאל ניר
- בוא נצא מכאן כבר. אמרה עופרה, נמאס לי, אני צמאה ועייפה, בוא נחזור למלון. (שיף, 2000)

הגיבור ניר מנסה להתקרב אליה ומציע הצעה, כי הרעיון ההומניסטי יהווה רעיון אמיתי אם מהווה תקשורת חייה עם רעיון אחר, גם האחרון המתגשם בקול אחר מביע את דעתו (באחתי, 1986, ص 124) זאת אומרת, הגיבור הפוליפוני הוא דמות הרעיון חיי במשבר שכלי דומה למצב מעבר גורלי שחייב להחליט או לקבל תשובה לרעיונו וזה גם בורא מאבק ואינטראקציות הדדית (דיאלוגית) בין הדמויות השוחחות בסיפור:

- ביקשתי סליחה, אמר ניר, למה את לא יודעת לסלוח? אבל המכה צרבה בכפו. הוא החליק אותה על ירכו כאילו סילק ממנה שאריות דבקות.

- כי גם את המלים שלך אני לא יכולה לסבול, אמרה עופרה, מלים של שקר, מלים מרמות. (שיף, 2000) בכל הסקטס הזה שומעים קולות מתנגדים זה לזה, רעיוניהם מתאבקים כי הרעיון הנה הוא בתור האירוע החי המצוי בנקודת מפגש דיאלוגי בין שני סוגים

או יותר מצורות של התודעה (באחיתין, 1986, 125) בהתנגדותם ישנה חירות בהבעת את עולמם הפנימי, הדמות ישנה הזכות במילה אמיתית וישירה.

- תחזירי לי, אמר, תני לי סטירה בכל הכות.

לא, אתה תחזיר לי, אמרה עופרה, תחזיר לי את כל הזמן הזה, את כל השש שנים שבזבזתי עליך. (שיף, 2000) כל הנסיונות של הגיבור לשכנע אותה לחזור לו עד שהוא הגיע להציג התאבדות לפניו אבל היא מתעקשת לדעתה ואינה רוצה להקשיב עד מוות, הרעיון הזה דומה להדגשתו של בחטין בהדבקת את הדמות להכרתה שנושאה כי איננו רואים בטקסט הפוליפוני את הדמות שהיא בפשוטה אבל אנו מכירים את האיכות שהיא הכרת דעתה (1986, 125) היא דמות של מעמד עצמאי ואין השפעה לנטיית המספר, במילה אחרת, פעל הדמות מניע את הדמות ומקשף את המעמד האידאולוגי שלה תוך פעילותיה הפרטיות.

בחסין אמר שהכרת הדמות נוצרה ממראהו החיצוני, התיאור הפיסיקאי שלה ומציאות חייה אלה נוצרים חומר ליצור את ההכרה שלה, במילה אחרת, מאפיינים חיצוניים לדמות כוללים אלמנטי בניין הכרת הדמות המרכזית או גיבור שהוא לא גיבור ממראהו ומדיבורו: (128) ובסיפור "מולדת משתנת הקירות" המספר מתאר הדמות המרכזית או גיבור שהוא לא גיבור ממראהו ומדיבורו:

"זאת הפעם הראשונה שאני פוגש את סגן אלוף מיל. מנחם דוכס. הוא איש רחב כתפיים ומוצק, בגופייה מוכתמת ומכנסי האקי קצרים. בוא נצא בחור, הוא אומר, שלא נסריח את כל הבית עם העשן ועם הדיבורים" (שיף,

2000) השיח ביניהם פותח מראש על סוג הנושאים שידבר הזקן שהיה לוחם ותיק במלחמת ארבעים ושמונה נגד הפלסטינים, הוא הציע לבחור (המספר) שהיה במאי קולנוע לעשות סרט קורא לו "מולדת משתנת הקירות" נושאיו על שדות הקרב והאמת שאינה נודעה לכל ואיך הפכה דעת הלוחמים לאחר שהיו מאמינים בפעולתם נגד העם הפלסטיני:

"מרירות? זה מה אתה שומע? אתה שומע שואה, בחור. זה מה אתה שומע. רק מה שנלחם אז, אתה מבין, רק מי שטייל בשדות הקרב של ארבעים ושמונה יכול לשנוא את המדינה הזאת באמת ובתמים, בכל ליבו. אני מתקרב אליו: תגייד, זה בטוח? אני שואל, כלומר, להישען ככה על המעקה? אל תדאג בחור אתה לא תפול... רק הממשלות נופלות כאן, במולדת הזאת" (שיף, 2000) הזקן מכיר את עצמו וישנו גם הכרה לסביבתו, הוא אומר לבחור ש: "רק הפחדנים נשארו. תראה אותי" (שיף, 2000) וזאת הכרה אובקטיבית בעלת אופי חברתי. הזקן בעל אופי קשה ודיבור כולל תוכן מביש כלוחם והוא יודע זאת כאשר מדבר לו על הגניבות של החיילים מבתי הערביים ואת הסיפור של המקטרת שהיא בפיו ואיך הוא גנב אותה מגנב בהצדיק "הגונב מגנב פוטר" וממשיך בשיחו ומעשה שני חיילים עם הבחורה הפלסטינית בת ארבע עשרה, הם אנסו והרגו אותה כל מה שעשתה החטיבה שלהם היא נזיפה חמורה ואיך העונש בא מאלוהים והם נהרגו בייסורים בשדות הקרב והוסיף הזקן: "עוד לא הייתה מלחמה נקייה ולעולם גם לא תהייה כזאת" (שיף, 2000) לאחר את שיחו עם הבחור חבר הנכדה שלו על דעתו וסיפורי המלחמה הוא הפך את שיחו ומביע על רצונו לנסיעה חוץ פלסטין: "בחיי קנדה, סקוטלנד, מה זה חשוב? העיקר, לא כאן, בלי זיעה, בלי אבק" (שיף, 2000) זאת אומרת, שהדמות הפוליפוני ישנה החירות השלמה והגמורה בהכרה עצמאית מביעה את מהותה וזהותה ושיטת מחשבתה, היא הציעה את רעיונה בלי גבולות וחירות לשנות את דעתה תוך הטקסט, וזה גם משקף המציאות של סוג לוחמים ותיקים שהיו בצבא הציוני בפלסטין וגם הם אין אחד מקשיב להם. בשלושת הסיפורים שכבר דיברתי עליהם ישנם שני שוחחים מדברים ואינם מקשיבים זה לזה על אף שישנה הדמות המציבה בדעתה ומתפתחת, ישנה הכרה עצמאית שונה לגמרי מהאחר, ישנו מאבק שוחח להביע את האידאולוגיה שלו וישנה הדגשת כל אחד לרעיונו האישי וכל דמות היא מעידה על המציאות של הזמן ההוא.

הדיאלוג הפנימי (דמות לא גמורה)

המונולוג הפנימי הוא צורה ספרותית מתוכה נשמע הקול הפנימי לדמות, את רעיונותיה היותר קרובה לתת הכרתה, הוא אינו הגיוני בהערכתו, מקדים לנו בקומפוזיציות דומה שאנו מול מחשבה אוטומטית הזרמה, הוא לא מתחת ניטור ההכרה והערכות ההגיון וגבולות המערכת הלשונית, הוא גם יתכן שיהיה פוליפוני אם תהיה הכרת הדמות נחלקת לרב קולות, כי בתוך הדמות ישנם רב קולות והדמות משוחחת עם עצמה מנקודת המבט של האנשים מסביבה, ולצד קולה גם היא שומעת קולות אחרים מתאבקים ומתמזגת אידאולוגיה שלה עם אידאולוגיות אחרות תוך הכרתה הפנימית (المؤذن, 2009, 103).

בסיפור "החזיר של חלפון" הגיבור הוא הקול שמספר את הסיפור שלו ואת שיחתו הפנימית ושיחתו עם האחרים: "תשמע, יש לי משהו בשבילך". הוא אומר לי, "בשביל המסיבה שלך", "מה הקטע מורדי? אני שואל, והוא בקיצור מספר לי שבאיזה קיבוץ אחד צפון יש מפעל לייצור תחבושות, ויש להם חזיר למכירה, ואולי אני מעוניין בחזיר הזה שלדעתו יכול להשתלב יופי במסיבה שלי" (שיף, 2000) אחר כך תתחיל המחלוקה בין הגיבור וחברו וגם עצמו: "אני אומר למורדי שזה לא מקובל עלי ושאתה שוקל לבטל את כל האירוע. אני לא אוהב שמתערבים לי ככה בחיים. מורדי אומר לי שאני פרינציפיונר" (שיף, 2000) כי לכל דעה מוצגת בטקסט הפוליפוני מגלה את הדמות בפרטיה (באחיתין, 1986, 123).

הנסיעה לקנות חזיר להכין מסיבה ענקית של יום עצמאות החמישים לישות משתלשלת בה את האירועים ומשתנה הכוונה של הגיבור אחר שיחתו עם חברו ובעל המפעל: "פתאום אני מפתיע, מאד מפתיע, חשבת שאני קונה בשר" אני אומר. עמירם צוחק. "שמרנו אותו בשבילך טרי טרי" הוא אומר. (שיף, 2000) וכאשר לקח החזיר לאוטו מורדי גם הוא נחלק עמו שהאחרון אינו רוצה להכניס החזיר לאוטו שלו בגלל הריח של החזיר: "מה קרה לך מורדי? אני צועק, "זה היה הרעיון שלך בכלל". "הרעיון היה חמישים קילו חזיר שוכב בניילון". אומר מורדי, "לא קרקס נוסע" (שיף, 2000) בכל הטקסט תמשיך המחלוקה בין הגיבור ומורדי על החזיר: "אני מתרגז. מה אתה רוצה, שאני יהרוג אותו? אני לא הורג. אף פעם לא הרגתי. לא יודע להרוג". "בסדר, בסדר, תירגע" אומר מורדי. (שיף, 2000) וזה מייצג את מהות הטקסט הפוליפוני שהיא קבוצה של רעיונות מתנגדים, במשך כל הטקסט הדמויות מתאבקות ומתחלקות בדיון אין לו סוף, כי החשוב אינו הגיבור או הדמויות האחרות, אך הם הרעיונות שפוגשים ומתאחדים להציג צורה אמיתית מהמציאות, במיוחד מציאות את הרעיון בחיים, כי הרעיון הוא השולט על הדמות ומעצב את הגורל (או החלטה) שלה וכולט מעמדה הקובע מהעולם (באחיתין, 1986, 123).

בסוף הגיבור הגיע להחלטה לשחרר את החזיר המסכן אחר שראה את כל הפצעים שבגופו, על אף שהוא שחרר אותו אך בא הרכב ומעף אותו באוויר ומת, האירוע משפיע על הגיבור: "אני מבטל" אני אומר לו, "המסיבה מבוטלת". (שיף, 2000) המספר אצל בחטין מעצב את הבניין של הטקסט עם הגיבור אך לא על הגיבור (באחיין, 1986, ص 90), זאת אומרת, המספר מתאר את הדמות ועולמה החיצוני בתיאור סביבה הפנימי בהצגת הקול של שיחתו הפנימית, דיאלוגו עם האחר ועל כל עולמו המטלטל והאומלל, גם הוא מניע את צירי המאבק בצורה שווה, בלי להיות עם קול אחד ללא השני, או רעיון מיוחד ללא השני, ובמילה אחרת, הוא מנהל את המאבק המצוי בניטרליות ומציג משברו מנקודת מבטו בקול הגיבור עצמו.

הסיפור "אשרי הרחמנים כי הם ירוחמו" מתחיל בתיאור סביבת הגיבור בסצנה רמזית לפני שישימע לנו את הקולות: "פעם, בחורף, על השידה הברלינאית שכבר זמן רב לא טופלה בשמן טיך, עמדו בקבוק וספל" (שיף, 2000) ובסצנה הזאת רומז אל טבע הקשר שבין הגיבור לבין אשתו: "היא אמרה: שהגיע הזמן להתנהג כמו בן אדם. הוא צעק: שתלך לעזאזל. היא אמרה: אתה מקנא בי שאני מאושרת" (שיף, 2000) זה משקף את המשבר הפנימי לדמויות בקול הדמות עצמה.

אשתו הולכת לנסיעה דתית חוץ העיר והוא נותר לבדו בבית מסתכל בערימת המבחנים של תלמידיו ושונא אותם והוא גם נגעל משנותיו שבילו בין "זמן שווה מרחק חלקי מהירות" ושונה עד בא לו רעיון התאבדות, אך צלצל הפעמון הזהיר לאורח זר, האורח היה בחור גבוה בגינס ומעיל צבאי, מתחיל ביניהם דיאלוג ארוך הבהיר בו רצון הבחור להזיק בזקן כנקמה עבור תלמידה:

"חתיכת חרמן זקן", אמר הבחור ופיו התעקל בהבעה מיוסרת. "לכלכת לי אותה לקחת לי אותה". "אין לי מושג על מה אתה מדבר, אמר קוץ. עיניו שוטטו בחדר וחיפשו אחרי קופסת הסיגריות" ... "זאת לא הפעם הראשונה שאברהמי משקרת" אמר קוץ. אתה יודע ששליש שלם היא לא עשתה שיעורים וסיפרה לי שזה שאמא שלה מתה?" (שיף, 2000) וממשיך הדיאלוג ביניהם ושב ברור הבחור אהובתו לבחורה דינה אברהמי ושהיא רימתה אותו ומשקרת בנושא האשמת יורם קוץ מורה המתמטיקה להכאיב אותו עוד יותר. בסוף משכנע הבחור "אתה צודק", אמר הבחור, "זה באמת לא הגיוני הסיפור הזה, לא יכול להיות היא ואתה... לא הגיוני" (שיף, 2000) ובכך מסיים משברו של הגיבור עם האורח הרוגז בשלום.

שוב מתעורר הקול הפנימי ורוחו המטלטלת לקוץ והוציא את האקדח מהמגרה והכניס את הקנה לפיו, אך הפעם מצלצל את הטלפון מאשתו ושבקשה ממנו שיבוא לעזור אותה בדיאלוג עצבני: "תפסק להיות נבזה לרגע, אם זה לא יותר מדי קשה בשבילך" אמרה אשתו... חכי לי באוטו, אמר: אני אגיע במונית ואקח אותך הביתה. אמרה אשתו: "אשרי הרחמנים כי הם ירוחמו" (שיף, 2000). מצב הפיצול הפנימי של הקול הראשי בטקסט בא כתוצאה לשינוי הרמות של החשיבה הנפשית בין הקולות, כי מחשבת מורה המתמטיקה השכלית רחוקה מאשתו הפשוטה והוא בחר לסיים המאבק ברחמה, גם רמת חשיבת הבחור החושק מאבדת הרציונליות והוא בחר לסיים מאבקו ברציונליות המורה, וזה עיקר הפוליפוניה בשפיכת האור על מהות הקול הנובע מהאידיאולוגיה שלו.

בטקסט הפוליפוני המספר אינו מתערב ונותן לדמויות את כל החירות לקולותיהן להביע על דעותיהן, המספר משתדל להיות ניטרלי ואובייקטיבי ככל האפשר, הקולות בסיפור מדברים ושוחחים סביב בעיה או נושא, הקולות עושים ומעצבים את האירועים והמספר מתאר מנקודת ראייה שלהם ואין לו דעה בכל מה מתרחש (التلاوي, 2000, ص 9) וכמו אמר המבקר מלצר שיף עמד בעמדת ה"מול" שסופר חייב לאמץ, בניגוד לעמדת ה"מתוך" (אמנות הסיפור הקצר/עלים, 2002) זאת אומרת, שיף מתאר את האירועים ודמויות הקולות מנקודת המול כמו הוא עומד חוץ האירועים ושומע הקולות ומעביר אותם לנו בניטרליות, אין לו עמדה מוצהרת בסיפור.

שיף התחיל את הסיפור "אומרים שג'ימי הקצב הוא הומו" ב"אומרים שג'ימי הקצב הוא הומו, זה מה שאומרים, הוא מצחצח את להב הסכין על שרוולו ואחר מחזיק אותו מול פניו כמו מראה ומסתר, השרוול מלכולך בדם" (שיף, 2000) התיאור בתחילה היה סביב ג'ימי מראהו ועבודתו ואחר כך מתחיל את הדיאלוג שבינו לבין הבחורה שלו וגם מעביר המספר את שיחתה הפנימית של הבחורה ומשברה הנפשי אם הבחור שהיא אהבת אותו (ג'ימי) הומו כמו שאומרים האנשים ברכילותם: "היא לא חושבת שהוא הומו. כשהוא מביט בה. הוא מביט במקומות הנכונים" (שיף, 2000) וכמו שאמור הדמות הפוליפונית אינה מתיצבת וממשיכה בהתפתחותה תוך הטקסט וזה מה מתרחש לבנאדם בחיים המציאות הוא משתנה בהחלטות תוצאת את הנסיבות בסביבה, הם הסכימו ללכת הביתה ולפני זאת הוא צריך למסור חבילה בדרך ובגלל הנסיבה האחרונה מתפוצצת חלוקה ביניהם: "זה ייקח דקה" הוא אומר. "מה ייקח דקה?" היא שואלת. "מישהוא מחכה לי, כאן" אומר ג'ימי. "אני צריך למסור את החבילה הזאת" (שיף, 2000) ג'ימי הולך לשלם החבילה אך הוא מתאחר וזה מעצבן הבחורה: "בנזונה. הג'ימי הזה. רק הומו יכול להתנהג ככה עם בחורה. להשאיר אותה לבד חצי שעה בחניון תת קרקעי בלילה" (שיף, 2000) ועל אף שהיא מצאה אותו אחר כך שוכב מכווץ ואפיו מדמם אבל היא ממשיכה לנזוף בו וחוזרת ונשנית על מה אומרים האנשים עליו, הוא התנגד בזה ואמר: "אל תאמיני להם" (שיף, 2000) למחרת היא מחפשת ג'ימי שנעלם מהעיר ותתחרט על מה שעשתה. המעשה של הבחורה בת 17 שנה מציגה לנו התנהגות ממהירות וטבעית מבת בגילה וגם תגובה הגיונית וריאלסטית מבחור בגיל 26 לשמועה מכאיבה אותו.

שיף הציג הקולות בלתי התערבות או פירוש ממנו לאירוע או מושג, הוא רק מציג את הדמויות והן במצב אנושי צריך איש פרינציפיונר, מצב משבר נפשי גורלי, מצב רגשי אינו מציב, הדמויות האלה הן ממצייאות החיים הפשוטים, דמויות מציגות פרטי החיים המעשיים בזמן שהיו כעת הכתיבה בכל פחד וחלשת הרוח האנושית בסוף המאה העשרים אם היה בעולם בכלל או עם ההשתנות הגדולות במדע, פוליטיקה, כלכלה, מדיה כפרט, גם היה בישות הציונית ובמיוחד העשור הקשה שעבר על האיזור בזמן ההוא, וכמו שאמרתי בתחילת העיון הפוליפוני של שיף בקובץ הסיפורי הזה הוא כמו סרטים תיעודיים לדמויות והכרתן ואידאולוגיותן ובטח שיש לשיף השיח שלו לקוראיו בטקסטי המגוונים כקרנבל משכבות החברה שמציגם עם ערפול לדעת המספר במה שנוגע לסיפורים האלה.

השיח היעד (הניכור)

הפוליפוניה במחשבתו של בחטין מתחילה מהמילה, הוא מתכוון בכתביו שהמילה היא "השיח" כמו ברור טודורוב כי המילה אצלו בעלת דו קולות, הוא מדגיש שלכל מילה יש שני פנים בשביל שהיא הוציאה משיהוא והופנה למשהוא אחר, היא -המילה- תוצאת אינטראקציה המדבר והשומע (באחיין, 1986, ص 117) זאת אומרת, ביצור המילה היא רוכשת הדיאלוגיות כי היא צריכה מילה אחרת

תענה על זה, כי ישות המילה נחוצה ישות מילה אחרת וזה מביא לקשר דיאלוגי ביניהן, גם היא כוללת מילים האחר, או משמעות יותר מההופיע.

בסיפור "מומנטו" - תרגום המילה רגע מהספרדית - המספר סביב דמות פוליטית, מחבאה עצמה במלון ירושלמי כשעה לפני ההצבעה, המספר נותן פרטים על הדיאלוג הפנימי שלו ומצבו בחדר המלון, הוא היה במצב פחד וחרדה על מעמדו הפוליטי, מדבר עם עצמו איך היה וכציד הפוך למעמדו ומעשהו לשמור על מעמדו כעת: "הוא חושב, אדם במעמדו, איש חשוב, בעל זכויות, כמה מעליב לעמוד כאן מוכה סחרחורת" (שיף, 2000) הוא הגיע בהתעסקותו בעצמו להזנחתו למצב התאבדות בחורה שבחדר הצמודה לחדרו: "היא צועקת, מנופפת ידיים, מסמנת לו הודעה פנטומימה. היא רוצה משהו. הבחורה במרפסת השכונה מושיטה את ידיה לשפתיה ומפשקת שתי אצבעות. סיגריה. היא רוצה סיגריה. "סיגריה? הוא צועק אליה. היא מהנהנת. רק רגע. הוא צועק אליה. אבל אולי איננה מבינה. "מומנטו" הוא צועק... מה את עושה? הוא צועק אליה... היא מה את עושה שם? הוא צועק" (שיף, 2000) הוא שוחח עמה בקול קולות בעברית רגע בספרדית מומנטו וצרפתית קס קא וו פר מודמואזל, אך איננה עונה לו, המשיכה במעשה התאבדותה מולו וקפצה, המומנטו שלו ארך מאוד בגלל התעסקותו בעצמו ובמומנטו שלו ושל המעמד שלו בשעה זו, המומנטו היה יכול לניצול את הבחורה ממות, אבל כל אחד מתעסק בעצמו ולא מתעניין לאחר, הוא מנסה להשמיע הקול שלו לאחר אך גם האחר אינו רוצה לשמוע, המצב הנה הופך להחלטת המות: "בחורה קפצה מקומה עשרים וארבע" אומר לו הנוהג. "נערת ליווי. אבל כפרה. אין מה לעשות. ממילא יש יותר מדי כאלה"... "אנשים רוצים למות", אומר הנוהג "יש יותר מידי אנשים שרוצים למות" (שיף, 2000) מצב התאבדות משחזר בקובץ ומדגיש אותו בשורות סיפוריו אם היה מקול מחנך או היה מבחורה בשיא החיים, הפסיכולוגיים אומרים שההופעה הזאת תוצאת הפרעות הפסיכיאטריות, הסוציולוגיים אומרים שהיא הופעה התנהגותית דומה למגפה קשורה באלמנטים חברתיים ונסיבות הסביבה" (ראו: اللبأغ, 1968, ص ٤٨) ויותר על כך שיף סיים הסיפור בשפוך האור לסוג פוליטי נפוץ בחברה שלו ובכל העולם שהוא מקציר את המצבו בקולו: "אין מה לעשות, ההשפלה, לפעמים, היא מחיר הכבוד" (שיף, 2000) המבקר מלצר אומר: שקובצת שיף הזאת "מגלה כמה פנים של הבנת המחבר את מהות המשימה לצד כמה בעיות או חוסרים, הוא בונה מצבים בזריזות, מאפיין את גיבוריו מתוך העובדה הפשוטה שהוא מועד לכך שקורא מכיר את ההקשר והסביבה, " (אמנות הסיפור הקצר\עלים, 2002).

מאפייני האידאולוגיה בפוליפוניה היא הופעתה כשיח, השיח שהופיע במילים מדמויות השונות, לכן התעניין בטחין במילה כי היא כוללת סימנים חיונים, היא משתפת בחברה בדימויות, היא יכולה לתת ביטוי לכמה משמעויות ולכמה מושגים נוגעים בשכבות חברתיות מגוונות בנסיבות חברתיות והיסטוריות שונות (ابراهيم, ١٩٩٥, ص ١١) בסיפור "ארון קטן" הקול המספר הוא של התייר אמנון מישות ביומו האחרון באמסטרדם ובדרך הליכתו למלון קונה ארון קטן לאשתו כמתנה, הארון נעטף ונקשר לגג המונית, המונית שהיתה בה עוברת ברחוב דה ואלן - הרחוב הידוע בתיירי סקס - בדרך נוהג המונית שלו דרס ארנב לבן ועצר המונית במהירות על גדת התועלת והארון הקטן נפל במים, אמנון הושפע מדריסת הארנב ואובדן הארון, הוא נשאר במקום ואמר לנוהג לעזוב אותו שם, והנה מגיעה בחורה עטופה חלוק משי פרחוני ופושטת את החלוק ואוספת לתוכו את גווית הארנב ואומרת: "הכול בסדר איתך?" המילים שנאמרות בשפתי מפתיעות אותי כל כך שאני רק בקושי מצליח לגמגם "אני... אני..." אבל אך יודעת? אני שואל. "רואים עליך" היא אומרת (שיף, 2000) שיף בקובץ זה צמיג לנו מצבים חברתיים מתוך הישות ומחוץ הישות, בסיפור נבהל התייר אמנון כי היא גם בת אותו האיזור: "אז מאיפה אתה בארץ?" "מגבעתיים"... "אז אנחנו שכנים, היא אומרת, "אני מרמת גן" (שיף, 2000) היא מזמינה אותו לספל תה והולכים לחדר שלה ושוחחים על נושאים כלליים ופתאום מגיע בעלה ורואה אותו בחדר שלה והיא ערומה הוא רק ניסה לעטוף אותה במעיל שלו והיא מושכת אותו, הבעל שאל על הארנב שלה המת: "אז מה בעצם קרה לצ'רלי הזקן?" "הוא ברח החוצה ונדרס", אומרת האישה. "מחיר החופש", אומר האורח. "אפשר ללמוד מזה משהו" (שיף, 2000) המילה מחיר החופש בעלת הרבה משמעויות אין השראה מסוימת מהמספר אבל הקורא לטקסט אם מתעמק בסיפור מוצא קשר במילים הדמויות ומצביהם כי מחיר חופש הארנב והוציאתו חוץ הבית שלו הוא נדרס ומת וגם הבחורה הזאת מרמת גן שהיא חוץ ביתה נדרסה בעבודה תהרג הרוח לפני הגוף, עד מילת הארון הקטן אולי זה סימל לדבר יפהפה נפל בנסיבות קשה כמו הבחורה הזאת בת רק השלושים ואחת וזה מזגישו את בעלה באמירתו: "אולי זה ינחם אותך לדעת שהרהיט שלך הצטרף להרבה דברים יפים שקבורים שם למטה בבוכי, כולל כמה אנשים..." (שיף, 2000) גם היא סובלת מאיבודן את בנה בגלל את עבודתה: "לי דווקא יש בן" אומרת האישה, "אבל הוא לא איתי..." היא צוחקת. "מסיבות מובנות" (שיף, 2000) ישנם מילים נותנות ביטוי ומשמעות נוגעים בשכבות החברתיות, התייר אמנון אומר על חלונות הראווה שהייתה הלנה באחת מהן: "כל חלונות הראווה בוערים כמו פתחי השאול..." "תשמע" אומרת האישה ומניחה את ידיה על ברכי. "אל תרגיש יותר מידי אשם. אני חושבת שצ'רלי לא סתם החליט לברוח פתאום... נמאס לו לראות סקס כל הזמן ולא לעשות שום דבר בעצמו" (שיף, 2000) זה משמעות ברורה שמצב האישה סופו מות אם לא הוא כעת מות איטי, זה תוצאת מצב ניתוק וניכור חברתיים לבנאדם. הדמויות בסיפורי הקובץ מנותקים מזולתם, על העדר החמלה והחסד, על השקיעה של "האני", שקיעה המסמאת כל רגש דק ואנושיות. (אמנות הסיפור הקצר\עלים, 2002). הפוליפוניה החדשה היא תיעודית, המספר הפילופוני מאסף ומרשים קבוצת אנשים במצבים ואירועים שונים כדי להעביר את מציאות חייהם ובמיוחד הקשיים, גם שיף אסף לנו קבוצת סיפורים מדברים על אנשים במצביהם ואירועים המיוחדים בעלי השפעה בחייהם, רוב הדמויות היו במצב הניכור שלא אחד מקשיב לאחר, במצב משבר אנושי או גורלי ובכל האלה ישנו ניכור אנושי, ניכור אדם בסביבתו ובחוק ועד מבני עמו, אנשים שחיי עמיהם מזמן שהם גם משותפים הדת גם הם חיים באותו הנסיבות, אך כל אחד ישנו מה בלבו ומביע אותו מתי שהוא רוצה וגם בכוח לפעמים כמו בסיפור "מזוזה". המזוזה היא מגילת גלף (1974, עמ' 1276), קטנה שכתוב עליה שתי הפרשיות ושקובעים אותה במזוזות הפתח הימנית למעלה בכל בית יהודי (ראו: אבן שאנן המספר סיפר האירוע שבין שני שוודים לבין אב בעל קיוסק ובנו, המספר קורא לאחד השוודים בעל פני עובר והשני בעל מעיל עור רק וקורא לבעל הקיוסק יוליוס ובנו דניאל, כמו ברוב סיפורי הקובץ מתחילת בתיאור הסביבה הענית של הדמויות: "אני זוכר את הבתים אכולי המלח, משילי הטיח" (שיף, 2000) וממשיך בתיאור את הדרך שבה הם הולכים בעל הקיוסק ובנו ואיך היו השוודים מחכים אותם בשביל קנות סיגריות, הם היו מדברים בגס רוח אבל "הם מלפפים באצבעותיהם את מזוזה המכוסה שכבות עבות של צבע

וברפרוף מהיר, מעבירים את הקדושה אל שפתיהם" (שיף, 2000) שיף אינו מעביר רק הקולות המתנגדים בסיפור הזה, אלא הוא מעביר גם ממשיות המהות האנושית בכל ניגודה, השודדים לא מצאו בקיוסק הסיגריות שהם רוצים ולכן גנבו בעל הקיוסק אך הם מכבדים מזוהת דלת הקיוסק שגנבו אותו ולקחו כסף בכוח ופגעו בעל הקיוסק מול בנו דניאל "דניאל מושיט לו את הקופסה... הוא מהמהם פזמון... מעיל העור מצטרף אליו במלים: "ובתרדמת אילן ואבן שרויה בחלומה העיר אשר בדד יושבת ובלילה חומה..." (שיף, 2000) גם הניגוד האחר מביע אותו שיף כאשר הופיע השלמת השודד לפזמון הדתי של הילד, ואחר שלקחו כל מה שישנם בקיוסק הם לעגו על בעל הקיוסק: "אל תדאג ג'וליוס, נחזיר לך בהזדמנות. מילה של איציק." (שיף, 2000) השם איציק משמש כשם חיבה לשם יצחק וגם הוא שם גנאי גנרי ליהודים בגרמניה (קאזם, 2021, עמ' 1236): "איזה איציק זה? שואל יוליוס בקול חנוק..." (שיף, 2000) וגם הם ממשיכים בהופעת את מחויבותם לדת באמורם: "שבת שלום, ג'וליוס, אומר פני עובר. הם עולים במדרגות אל הרחוב ושוב מנשקים את המזוזה בנגיעת אצבע" (שיף, 2000) שיחת הדמויות בניגוד בין פעילותיהם לבין דיבוריהם, בסוף "הם כבר חוץ, ואז פתאום מתכופף פני עובר, מביט פנימה ואומר: "מה יש לך לחפש כאן אתה, איפה שכל הנרקומנים והמופרעים והזונות של תל אביב? זה לא מקום בשבילכם" (שיף, 2000) השודדים גם מגרישים אותם, זה קשה על בעל הקיוסק לשמוע כל הדיבורים ובטח מרגיש איזה בן אדם ברגשת הניכור ממקום ומאנשים שבו. המבקר מלצר אומר: שיש מסר גלום בטקסטי הקבוץ (אמנות הסיפור הקצר/עלים, 2002) וזה מצוי בסיפורי שיף שמשתרעים לתקופה הזאת בצורה ספרותית ועיצוב אסתטי למצבים קשים או משברים לבעליה, אך שיף הטעים אותם בסגנון לשוני פוליפוני מובהק.

הסגנונות הפוליפוניים

מהאלמנטים החשובים המבוסס עליהם את הטקסט הפוליפוני הוא הרב הלשוני וזה נחוץ להשלים את החירות של האידאולוגיות השונות לדמויות והכרתיהן וקביעת בסיס הטרוגניות האנטלקטואלית, הרב הלשוני שקרא לו בחטין "מטא לשוני" ומשמעותו הוא שמוש המספר השפה שמביעה את המעמדים השונים לשכבות החברה (אללוי, 2000, ص 62) שפה הצהרתית, שפת הנארטיב היא הצחה, הצהרתית בת הזמן, היא שפה נאומית קרובה למציאות, דומה לשפת המאמר שבונה על האוביקטיביות, וזה היה בתחילת רוב סיפורי הקובץ, כמו גם בסיפור "קילר" שביקצור מספר הסופר על נסיעת שני שיפים חברים להכין מסיבה של עשיר והאחרון ימות במהלך המסיבה, כרגיל בתחילה ישנו תיאור את המצב של החברים: "לילה אחד המשמרת, ברוך מספר לז'ק שהוא עוזב ונוסע לחוצלארץ. המטבח כבר סגור, מוכן לארח את החולדות. ז'ק דוחף את הראש מתחת לברז ומרטיב את השיער" (שיף, 2000) שיף כמו אמרתי לעיל הוא מתכוון את הניטרליות ליעוד החברה במצביה האנושי, הכלכלי והתרבותי, ועל אף שרצונו הייתה האמינות ברישום הפרטים הקטנים ביותר של הדמויות, האירועים והמצבים, אלא את תחושתו כאמון דוחפת אותו לכוללת השפה הפואטית גם בנוסף לתיאור הצהרתית.

שפה פואטית, לרוב שפת הפרוזה היא שפת הצהרתית למטרת התיאור המציאותי וגם בשביל הגעת המספר לשפה נאומית ברורה. בקובץ ישנה גם שפה פואטית מתאימה למוטיב הטקסט כמו בסיפור "יש מה לראות" כי המספר מתאר את היופי של הטבע: "השמש הדביקה לגג המכונית אצבעות לוחטים. ילדים ישבו עם ארזי תפוחים בצידי הדרך. בהצריים הגיעו למרגלות הצוק שעל מצחו התנוסס המצבר החרב כמו תרבוש מרופט... היא עברה לצידה השני של בריכת הירוקת ונעלמה מעבר לקיר. הוא יצא אחריה אל השמש" (שיף, 2000) התיאור הזה רומנטי בשפה פואטית הוסיף יופי למוטיב את הסיפור של החושק שמבקש סליחה מאהובתו, וכמו בסיפור הייתה השפה דומה לנושאה גם יש השפה הלוועזית שתמכה את ההצגה הפוליפוני.

שפה לוועזית, ישנם בסיפורי הקובץ תערובת לשונית רב היא של העמים שבאו מהם היהודים מכל העולם לפלסטין במאה העשרים, רבות הקולות השונים שהביאם שיף מכל שכבות החברה העברית, נכרח שיף להשתמש השפה הלוועזית להופעת צד מצדדי הדמויות כמו בסיפור "קילר": "וולקם מי פרנדס" אומר שפט... "וונס דר ווז א ג'ו הוא פל אין לב וויז א בלק וומן" מתרגמת השחקנית לשגריר ואשתו... "ווטס גואנג און?" שואל השגריר" (שיף, 2000) עד ששיף אינו מתרגם האמורים האלה כי הם נפוצים בחברה העברית, השמוש בזה מתאים עם טכניקת התיעוד שמתכוון אותה המספר.

שפה אידאולוגית, אמרתי בעמודים למעלה כי הפוליפניה של טקסטי הקובץ היו תיעודיים לצדדי החברה היהודית בפלסטין, ואמר עליהם המבקר מלצר כי: "שיף מגלה מיומנות משיבועה רצון ומה לכנות הבנת שטח טובה" (אמנות הסיפור הקצר/עלים, 2002) התיעוד של שיף נשען על תיאורו ובמיוחד שהוא בן החברה הזו, הוא מגלה הצד הטוב והרע בדמויות החברה השונים, אך בסיפור "הרצפה החדשה" אינני בטוחה ששיף היה ניטראלי בתיאור דוגמה אחת לערביים בתיאורים שליליים אם היו במראהיהם החיצוני או בהתנהגותם המלוכלכת ועד באהבת הערבים שם לעצב: "לשעאבן הייתה עין ימין תותבת, גדולה יותר... לאנואר אחיו, היה גדם במקומו של אגודל... יש רק הבדל אחד בין אנחנו, הערבים, ואתם, היהודים, אמר אנואר. הבדל קטן. אמר "אנחנו, הערבים, אוהבים לבכות יותר מלצחוק" (שיף, 2000) נדמה לי שהייתה הגזמה בדוגמה היחידה לערבים בקובץ.

שפת ההומור, הטקסט הפוליפוני המלא ברב קולות מתנגדים ורב הכרות שונות ורב אידאולוגיות אנטליקטואליות צריך להומור, הוא מרחב להביע על הפנימיות של הנפש לפי דעתו של בחטין או במילה אחרת, ההומור הוא פעולה קיבוצית במשמעות דיאלוג האנשים מתחלפים בתודעותיהם (ראו: الدراج، ٢٠٠٤، ص ٧٨) ובסיפור "החזיר של חלפון" הייתה הדמות הראשית כל כך רצינית שחברה הכניס אותה בבעית החזיר החי ההוא, אבל באה הדמות השלישית בעלת המפעל ובכל דיבורה יש הומור: "אני מפתיע. מאוד מפתיע." חשבתי שאני קונה כשר", אני אומר. עמירם צוחק: שמרנו אותו בשבילך טרי טרי" הוא אומר... וככה מצאנו לוינצנט יעוד חדש בחיים" אומר עמירם. (שיף, 2000) ישנם הומור מגלה חוסר אהדה לבעלי החיים ונסיבות האחר, בסיפורי הקובץ ישנו הומור רב מגלה חוסר הבנה לאחר. הניב העממי, ממלא את הסיפורים למגוון החברה בישות כמו שצינתי לעיל בשפת הדמויות, ויש משלים רב מסיפורי הקובץ, אציין סיפור "מזוזה" למשל: "מה שעה עכשף, דניאל? שואל יוליוס... טוף, אז אולי משו אחר בשבילכם" אומר יוליוס... אף פם לא ראיתי אותכם" (שיף, 2000) שיף מספר בניב של כל דמות להבהיר את התרבות שנובעת ממנה הדמות, גם יש בטקסטים הקללות ודיבור גס נובעים מתרבות וסביבת הדמות אין מקום להזכיר את זה בעיון מדעי, אך הם מציגים הניב של הדמות.

הדיאלוג הצופה, הבסיס שנבנית עליו הפוליפוניה הוא הדיאלוג, הדיאלוג היה האירוע המרכזי בסיפור, לרוב היה התיאור למספר שורות בהקדמה, אך הדיאלוג היה ממשיך לאורך הסיפור כי הוא האמצע למטרת לגלות את השינוי בין רב הקולות השוחחים, גם הוא מגלה רמות ההכרות המתנגדות. הדיאלוג לרוב הסיפורים היה **דיאלוג הצופה**, זאת אומרת, ישנו מיזוג בין הנארכיב והדיאלוג להעביר את השיח של האירוע, או במילה אחרת המספר היה מספר פירוש או מגלה פרטי הפרטים של הסצינה כמו אנו מול תסריטאים (אמנות הסיפור הקצר\עלים, 2002) "**בחי, קנדה, שוויצריה, סקוטלנד, מה זה חשוב? העיקר, לא כאן... תפסת את הפרינציפ? ודווקא במס הכנסה. על זה אתה צריך לעשות סרט, "בגידה במולדת" אומר דוכס וצוחק "מולדת משתנת קירות" (שיף, 2000).**

סיכום

- 1- סיפורי הקובץ "סיפורים לנסיעות קצרות" כוללים פוליפוניה חדשה תיעודית העביר בהם שיף מצבים אנושיים בחברה היהודית בפלסטין בסוף המאה העשרים.
- 2- רב הקולות של הסיפורים היה לדמויות שונות ומתנגדות ואינן מקשיבות לאחרים וזה משקף מצב התגברות האדישות בחברה.
- 3- סיפורי הקובץ כוללים רב קולות לדמויות השונות, אבל אין למספר קול מיוחד, קול המספר היה נטיראלי בתיאור ממבט הדמות שבסיפור
- 4- דמויות הסיפורים היו רב הכרות מגוונות נובעות משכבות החברה השונות.
- 5- רב האידאולוגיות המצויות בסיפורים הבהיר נקודות מבטי הדמויות השונות.
- 6- היה רב לשוני מביע על התרבות והסביבה של כל אחת מהדמויות.
- 7- הטקסט הפוליפוני מצטיין במאבק אידאולוגי בין סוגי הכרות שונות, המאבק שאין לו סוף או פתרון הוא רק הציג לדעות שונות.
- 8- בטקסט הפוליפוני המונולוג הוא גם מאבק בן אדם ונפשו, ואין הוא הציג ממשיך לדעה אחת.
- 9- השיח של הטקסט הוא מצב הניכור של בן אדם בחברה.

המקורות

המקורות הערביים

- 1- באختין, מיخאיל (1986). *شعرية دوستوفيسكي*. ترجمة: جميل نصيف التكريتي. ط 1. دار توبقال. المغرب.
- 2- באختין, מיخאיל (1986). *الماركسية وفلسفة اللغة*. ترجمة: محمد البكري. ط 1. دار توبقال للنشر. الدار البيضاء. المغرب.
- 3- لمحمداني, حميد (1991). *بنية النص السردى: من منظور النقد الادبي*. ط 1. المركز الثقافي العربي. بيروت. الدار البيضاء.
- 4- المؤذن, حسن. (2009). *الرواية والتحليل النصي*, قراءات من منظور التحليل النفسي. ط 1. الدار العربية للعلوم ناشرون. منشورات الاختلاف. دار الامان. لبنان. جزائر. المغرب.
- 5- التلاوي, محمد نجيب. (2000). *وجهة النظر في روايات الاصوات العربية*. دراسة. منشورات اتحاد الكتاب العرب. سوريا.
- 6- الدباغ, فخري. (1968). *الموت اختيارا*. منشورات المكتبة العصرية. صيدا. بيروت.
- 7- ابراهيم, نبيلة. (1995). *فن القص بين النظرية والتطبيق*. مكتبة غريب, مصر.
- 8- الدراج, فيصل. (2004). *الرواية وتاويل التاريخ*, نظرية الرواية والرواية العربية. ط 2. المركز الثقافي العربي, الدار البيضاء. المغرب. بيروت, لبنان.

המקורות העבריים

- 1- הולמצן, אבנר. (1999). *מלאכת מחשבת תחית האומה*. הוצאת ספרים של אוניברסיטת חיפה. תל אביב.
- 2- שאנן, אברהם. (1974). *המלון החדש*. כרך 5. ירושלים. קרית ספר.
- 3- חוסין איסמעיל קאזם, כינוי גנאי בהקשר הלשוני העברי, כתב עת סור מן ראה, גליון מספר 68-17, ספטמבר 2021, עמ' 1236.

האינטרנט

<https://library.osu.edu/projects/hebrew-lexicon/00271.php>

1- אורן, יוסף. (2008). *חשיבות התופעה המשמרתית בספרות*. ירושלים. הוצאת יחד.

<https://benyehuda.org/read/26023>

2- אגור שיף 2023

https://he.wikipedia.org/wiki/%D7%90%D7%92%D7%95%D7%A8_%D7%A9%D7%99%D7%A3

3- אנציקלופדיה של רעיונות – הפוליפוניה 2023

<https://haraayonot.com/idea/polyphony/>

4- הושיאר, גודת. (2016). *الرواية البوليفونية الجديدة*. الحوار المتعدد. العدد 525.

<https://www.ahewar.org/debat/show.art.asp?aid=527417>

5- אמנות הסיפור הקצר\ עלים 2002

<http://makorrishon.co.il/>